

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 19. veebruar 2024
(OR. en)

6737/24

LIMITE

COEST 126

MENETLUSE TULEMUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Delegatsioonid
Teema:	Nõukogu järelused Valgevene kohta

Delegatsioonidele edastatakse lisas nõukogu järelused Valgevene kohta, mille nõukogu (välisasjad) kiitis heaks 19. veebruaril 2024.

Nõukogu järeldused Valgevene kohta

1. Nõukogu kinnitab taas oma 12. oktoobri 2020. aasta järeldusi Valgevene kohta, milles esitatakse ELi poliitika Valgevene suhtes.
2. EL on Valgevene rahvaga solidaarne. Nõukogu rõhutab oma vankumatut toetust Valgevene rahva püüdlustele vaba, demokraatliku, suveräänse ja sõltumatu Valgevene suunas, mis oleks osa rahumeelsest ja jõukast Euroopast.
3. Nõukogu on jätkuvalt sügavalt mures inimõiguste olukorra halvenemise pärast Valgevenes ning mõistab teravalt hukka kõigi Valgevene ühiskonnagruppide, sealhulgas inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike, sõltumatute ametiühingute tegelaste, kodanikuühiskonna esindajate ja rahvusvähemustesse kuuluvate isikute jätkuva tagakiusamise ja hirmutamiskampaaniad Valgevene režiimi poolt. Nõukogu taunib seda, et poliitvange hoitakse jätkuvalt vangistuses kohutavates tingimustes, neid piinatakse ja väärkoheldakse, ilma et neil oleks juurdepääs esmastele tervishoiuteenustele, ning et mitmeid vange on hoitud kinni pikka aega, võimaldamata neil kohtuda oma advokaatide ja sugulastega. EL nõuab tungivalt kõigi poliitvangide viivitamatut ja tingimusteta vabastamist ning nende tegelikku rehabiliteerimist. Samuti kutsub EL Valgevene ametivõime tungivalt üles kaotama surmanuhtluse ja kehtestama esimese sammuna moratooriumi.
4. Nõukogu rõhutab, et enneolematud repressioonid, sealhulgas kodanikuühiskonna ja sõltumatu meedia vastu, ning poliitilises elus osalemise piirangud vähendavad tõenäosust, et 25. veebruariks 2024 kavandatud parlamendi- ja kohalikud valimised saaksid olla õiglasel ja legitiimsel. EL peab kahetsusväärseks, et Valgevene ametivõimud otsustasid vastupidiselt oma rahvusvahelistele kohustustele mitte kutsuda Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE) demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) valimisvaatlusmissiooni eelseisvaid valimisi vaatlema.
5. Nõukogu toetab jätkuvalt Valgevene rahva demokraatlikku õigust valida oma esindajad vabade ja õiglaste valimiste teel. EL kutsub Valgevene ametivõime üles alustama tõelist ja kaasavat dialoogi ühiskonna kõigi osadega, et korraldada vabad ja õiglasel valimised OSCE/ODIHRi vaatluse all ja kooskõlas rahvusvaheliselt tunnustatud standarditega.
6. Nõukogu kordab oma kohustust võtta vastutusele inimõiguste rikkumiste ja kuritarvituste eest vastutavad isikud. Jätkuvalt pannakse toime jõhkraid inimõiguste rikkumisi, et suruda maha Valgevene ühiskond ja vaigistada kõik, keda peetakse režiimi vastaseks. Mõned neist rikkumistest võivad ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo sõnul kujutada endast inimsusvastaseid kuritegusid.

7. Sellega seoses kinnitab EL taas, kui oluline on, et ÜRO Inimõiguste Nõukogu jätkaks inimõiguste olukorra jälgimist Valgevenes, ning tervitab ÜRO Valgevene inimõiguste olukorra eriraportööri, ÜRO inimõiguste ülemvoliniku ja Valgevene vastutust käsitleva rahvusvahelise platvormi tööd. EL kutsub Valgevene ametivõime tungivalt üles tegema täielikku koostööd rahvusvaheliste ja piirkondlike inimõiguste mehhanismidega. Üldise kohtualluvuse kohaldamine on samuti oluline vahend karistamatuse ärahoidmiseks, selle vastu võitlemiseks ning rahvusvahelise vastutuse edendamiseks.
8. Nõukogu mõistab hukka Lukašenka allkirjastatud 4. septembri 2023. aasta dekreedid, millega piiratakse passi- ja muid konsulaartenuseid välismaal elavatele valgevenelastele, ning kordab oma pühendumust jätkata repressioonide eest põgenenud Valgevene kodanike toetamist ELis, sealhulgas ELi liikmesriikide koordineeritud jõupingutuste kaudu.
9. Nõukogu mõistab teravalt hukka Valgevene režiimi jätkuva toetuse Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale ning kutsub Valgevenet üles sellisest tegevusest hoiduma ja täitma oma rahvusvahelisi kohustusi. Valgevene peab lõpetama Venemaa Ukraina-vastasele agressioonisõjale kaasaaitamise. EL mõistab hukka Venemaa teadaanded kavatsuse kohta lähetada Valgevene territooriumile tuumarelvad ning et Venemaa ja Valgevene vahel on selline kokkulepe saavutatud. Need teadaanded on vastuolus Budapesti memorandumis raames võetud Valgevene rahvusvaheliste kohustustega ja võimendavad juba niigi teravaid pingeid. Nõukogu mõistab samuti hukka Valgevene režiimi osalemise Ukraina laste küüditamises ning kordab oma tungivat üleskutset Valgevene tagada viivitamata nende turvaline tagasipöördumine Ukrainasse. Euroopa Liit on jätkuvalt pühendunud Valgevene suveräänsusele ja sõltumatusele.
10. Lisaks mõistab nõukogu teravalt hukka hübriidrünnakud ELi välispiiridel, sealhulgas rändajate poliitilistel eesmärkidel ärakasutamise Valgevene režiimi poolt Venemaa kaasosalusel. EL on jätkuvalt mõjutatud liikmesriikidega solidaarne.
11. Nõukogu rõhutab, et tuumarajatiste ohutus ja julgeolek on üks ELi peamisi prioriteete. Sellega seoses väljendab EL muret arvukate lahendamata ohutusprobleemide pärast Valgevene tuumaelektrijaamas ning kutsub Valgevenet tungivalt üles järgima kõrgeimaid rahvusvahelisi keskkonna- ja tuumaohutusstandardeid ning rakendama kiiresti ELi vastupidavustestide soovitusi.
12. Nõukogu on kehtestanud sihipärased sanktsioonid vastusena repressioonidele, valimisprotsessi takistamisele, ebaseaduslike piiriületuste õhutamisele ja korraldamisele, inimõiguste rikkumistele ning ametivõimude osalemisele Venemaa Ukraina-vastases agressioonisõjas. Kooskõlas ELi järkjärgulise lähenemisviisiga on EL valmis võtma täiendavaid piiravaid ja sihipäraseid meetmeid seni, kuni Valgevene ametivõimud sellist tegevust jätkavad.
13. Nõukogu väljendab sügavat muret Lukašenka režiimi tegevuse pärast, mis mõjutab Valgevene rahvuslikku identiteeti, ning kinnitab taas oma pühendumust toetada ja edendada valgevene keelt ja kultuuri. EL tuletab meelde inimestevaheliste kontaktide tähtsust, toetades muu hulgas liikuvust, noori ja kultuuritegevust kooskõlas nõukogu 2020. aasta järeldustes sisalduvate põhimõtetega. Valgevene tavakodanike suhtes kohaldatakse jätkuvalt ELi ja Valgevene viisalihtsustuslepingut.

14. Nõukogu hindab Valgevene kodanikuühiskonda kui olulist partnerit idapartnerluse raames ning tuletab meelde, et idapartnerlus on tulevase demokraatliku Valgevene jaoks jätkuvalt avatud.
15. EL jätkab Valgevene kodanikuühiskonna ja demokraatlike jõudude toetamist. Sellega seoses peab nõukogu tervitavaks ELi nõuanderühma loomist koos Valgevene kodanikuühiskonna ja demokraatlike jõududega ning abi koordineerimist kõrgemate ametnike kohtumiste kaudu ja väljendab toetust nende jätkamisele. Samuti peab EL tervitavaks Euroopa Nõukogu koostööd Valgevene demokraatlike jõudude ja kodanikuühiskonnaga oma kontaktrühma kaudu.
16. EL toetab ja tunnustab Valgevene demokraatlike jõudude ja kodanikuühiskonna jõupingutusi ning tunnustab nende Euroopat pooldavat valikut. Tulevast demokraatlikku Valgevenet ootab koht Euroopa peres. Pärast seda, kui Valgevene on alustanud üleminekut demokraatiale, aitab EL stabiliseerida riigi majandust ja reformida institutsioone. Meie eesmärk on aidata suurendada vastupanuvõimet ja edendada demokraatlikke reforme, luua uusi töökohti ja parandada inimeste elatustaset, sealhulgas toetades demokraatlikku Valgevenet kuni 3 miljardi euro ulatuses majandusliku toetuse laiaulatusliku kava kaudu.
17. EL on jätkuvalt kindlalt pühendunud sellele, et hoida Valgevene rahvusvahelisel tasandil esiplaanil. Valgevene rahvas võib kindel olla, et Euroopa Liit keskendub jätkuvalt nende heaolule, inimõigustele ja õigusele saavutada demokraatlikus Valgevenes jõukas tulevik.